

УДК 330.732

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-14>**Макурін А.А.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8093-736X>

Andrii Makurin

Dnipro University of Technology

Максимов С.П.

аспірант 1-го року навчання,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Serhii Maksymov

Dnipro University of Technology

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ

ECONOMIC ASPECTS OF INVESTMENT MANAGEMENT

Анотація. Стаття присвячена визначенню основних особливостей інвестування та управління ними. В дослідженні проаналізовано основні особливості притаманні інвестиціям. Розглянути погляди науковців з точки зору вибору об'єкта інвестицій. Під інвестицією варто розуміти будь-які активи, які в майбутньому, як очікуються принесуть вигоду фізичним чи юридичним особам. Так до таких активів відносять криптовалюти – сучасні фінансові інвестиції, фінансові та цифрові технології, (такі як блокчейн та Big Data, штучний інтелект). Все це пов'язано з цифровізацією суспільства, отже інновації та інвестиції розвиваються паралельно та є невід'ємними складовими сучасності. Виокремлено основні завдання і методи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств, які ґрунтуються на плануванні інвестицій, якості інвестицій, врахуванні управлінських рішень, щодо управління інвестиціями, ризики та законодавче регулювання таких інвестицій. Запропоновано схему управління інвестиціями яка включає рівень управління, суб'єкт управління, об'єкт управління та предмет управління. Розглянуто основні вимоги до інвестицій які враховують конкурентоспроможність та ґрунтуються на економічній складовій. Основна увага під час інвестування приділяється ризикам та інвестиційній привабливості об'єкта. Крім цього, варто звернути увагу на інвестиційний клімат який формується в країні, регіоні чи на підприємстві в цілому. Встановлено, що на нього впливають політичні та економічні чинники. Оскільки він враховує політичні, соціальні та економічні чинники, які впливають на формування джерел з іноземних чи вітчизняних інвестицій. Основними стримуючими чинниками кількість іноземних інвестицій в сучасні підприємства на наш погляд є політична ситуація в країні та економічні параметри держави. Отже можна дійти висновку, що система управління підприємства має бути гнучкою і вчасно реагувати на зміни в сучасній економічній системі. Важливим аспектом при здійсненні інвестиційної діяльності має бути як процес залучення, так і використання інвестиційних ресурсів, що в майбутньому забезпечить зростання вартості підприємства.

Ключові слова: об'єкт інвестування, управління, ризики, економічні наслідки, фінансові інновації.

Abstract. The article is devoted to defining the main features of investing and their management. The study analyzed the main features inherent in investments. Consider the views of scientists from the point of view of choosing an investment object. An investment should be understood as any asset that is expected to benefit individuals or legal entities in the future. Such assets include cryptocurrencies – modern financial investments, financial and digital technologies (such as blockchain and Big Data, artificial intelligence). All this is connected with the digitalization of society; therefore innovations and investments develop in parallel and are integral components of modernity. The main tasks and methods of managing innovative investment activities of enterprises are highlighted, which are based on investment planning, investment quality, considering management decisions regarding investment management, risks and legal regulation of such investments. An investment management scheme is proposed, which includes the level of management, the subject of management, the object of management and the subject of management. The main requirements for investments that consider competitiveness and are based on the economic component are considered. The focus during investment is on the risks and investment attractiveness of the object. In addition, it is worth paying attention to the investment climate that is forming in the country, region or in the enterprise. It is established that it is influenced by political and economic factors. Because it considers political, social and economic factors that influence the formation of foreign or domestic investment sources. In our opinion, the political situation in the country and the economic parameters of the state are the main factors limiting the number of foreign investments in modern enterprises. Therefore, it can be concluded that the management system of the enterprise must be flexible and timely respond to changes in the modern economic system. An important aspect in the implementation of investment activities should be both the process of attracting and using investment resources, which in the future will ensure the growth of the enterprise's value.

Keywords: investment object, management, risks, economic consequences, financial innovations.

Постановка проблеми. Зацікавленість інвестора в інвестуванні є рушійною силою змін. Зазвичай його задача полягає в орієнтації на прийняття рішень. На рівні окремих учасників інвестиційного процесу сила

мотиву визначається розміром очікуваного результату від вкладень. Тому важливим аспектом в управлінні інвестиціями є встановлення та контроль показників ефективності та забезпечення їх оптимального зна-

чення. Виходячи з природи інвестиційних процесів та об'єктів інвестування необхідною умовою є виокремлення ризиків.

Інвестиції як економічна категорія ґрунтуються на загальних процесах, фундаментальних та специфічних якостях об'єкта інвестування, суттєвих закономірностей та зв'язків. Сутність яких полягає у вкладенні вільних майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти які в подальшому повинні принести майбутні вигоди чи досягти покращення соціального, екологічного ефектів. Основна складність полягає в оцінці економічних наслідків інвестування та управління не тільки інвестиціями, а й ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поліщук Н. [1] розглядає криптовалюту як інструмент сучасного інвестування в цифровій економіці. Саме цей об'єкт та його потенціал інноваційного прогресу формує сприятливе середовище для розвитку фінансових технологій. У результаті формуються нові товари і послуги в сфері фінансів, наприклад платформи для інвестицій бізнесу. Автор зазначає, що такі інновації потенційно можуть вплинути і на державну економіку загалом і результати такого впливу неможливо передбачити. Поява криптовалют і технологій інвестування за допомогою ІСО поставили перед державою питання про те, яким чином мають регулюватися такі відносини. Новітні фінансові технології мають свої переваги, однак, у разі відсутності правового регулювання вони формують певні ризики. Пантелєєва Н. [2] досліджувала питання пов'язані з цифровими технологіями та фінансовими інноваціями. Було встановлено, що криптовалюта є радикальною фінансовою інновацією, зі зростанням капіталізації ринку якої варто очікувати виникнення ризиків для монетарної політики, міжнародної валютної системи, міжнародних розрахунків і кредитування, залучення інвестицій. Обґрунтовано потенційні можливості цифрових технологій (Big Data, штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн) і фінансових інновацій на їх основі щодо зміцнення фінансової безпеки та подальшого напрямку управління інвестиціями в такі технології. Верхоглядова Н., Касьяновський С. [3] вивчали проблеми управління інвестиціями в реальний сектор економіки яке базується на аналізі результатів наукових досліджень в сфері управління інвестиційними процесами із застосуванням методів порівняння та узагальнення, що дозволило сформулювати авторське уявлення про сутність управління інвестиціями в реальний сектор національної економіки. Автори рекомендують власний методичний підхід до управління інвестиціями в реальний сектор. Розглядають використання програмно-цільового підходу, який передбачає проведення індикативного оцінювання в поєднанні з методами трендового аналізу, економіко-математичного прогнозування та матричного методу, що створює основу для обґрунтування рішень в сфері управління інвестиціями. Іртишева І.О., Крамаренко І.С., Іртишев О.С., Гарагуля А.В. та Ставцов Р.В. [4] автори розглядають процес цифровізації в Україні та розробляють організаційно-управлінські моделі управління нею. Автори зазначають, що саме таке модель управління включає економічну оцінку на трьох рівнях: I рівень – загальнонаціональний; II рівень включає національні центри управління цифровою економікою до відповідних галузевих, приватних

та інших центрів управління; III рівень – регіональні центри. Розраховано ефективність інвестиційних капіталовкладень в цифровізацію за умови використання організаційно-управлінської моделі, а саме інвестиції в цифрову економіку (інфраструктуру, цифровізацію виробництва, бізнесу, промисловості) збільшаться з 2,2 млрд \$ у 2020 році до 20 млрд \$ у 2030 і це призведе до дії акселератора, додатковому створенню ВВП за рахунок цифровізації до з 17 млрд \$ до 280 млрд \$ відповідно.

Проте, залишається ряд дискусійних питань, стосовно вибору стратегії управління інвестиціями та подальша їх економічна оцінка. Ідентифікація об'єктів для інвестицій та подальше врахування наявних ризиків у кожного об'єкта інвестування й розрахунок майбутніх доходів від інвестицій.

Мета статті полягає в аналізі наукових поглядів на сутність процесу управління інвестиціями та врахуванні особливостей економічних аспектів при здійсненні такого виду діяльності.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції відіграють значну роль в економіці країни, регіону чи окремого підприємства. Однією з обов'язкових умов підтримання та посилення конкурентних позицій підприємств є активне впровадження інновацій в процеси виробничого, економічного, управлінського, соціального характеру та інвестиційного їх забезпечення, тобто здійснення ефективних інноваційної та інвестиційної діяльності.

Зазвичай інвестиції є одним з основних факторів економічного зростання. Управління потоками фінансових інвестицій дозволяє скоригувати роботу підприємства, забезпечити його певними ресурсами для відтворення певних благ. Основний зміст управлінського аспекту інвестицій підприємства доцільно розглянути з позиції основних функцій управління, завдяки яким здійснюється взаємодія між суб'єктом та об'єктом управління. Зазвичай прийнято виділяти такі функції як: планування, організація, мотивація, координація, облік, контроль, оцінка, аналіз, прогнозування, розробка стратегії та прийняття управлінського рішення.

Основні завдання і методи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств мають полягати в: формуванні процедури науково-обґрунтованого ухвалення інноваційно-інвестиційних управлінських рішень; дослідженні інноваційно-інвестиційних ризиків, їх оцінюванні, виборі шляхів запобігання або зниження; обранні найбільш вигідних і надійних інвестиційних джерел фінансування інновацій; формуванні оптимального портфеля інноваційних інвестицій; розробці та застосуванні методики економічного обґрунтування інноваційних інвестицій; плануванні інноваційних інвестицій тощо.

Управління інвестиціями є складним процесом який спрямовано на забезпечення функціонування різних суб'єктів господарювання. Початковим етапом є визначення мети управління інвестиціями яка ґрунтується на економічних засадах.

Щоквартальний графік надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років:

В економіці ієрархії можуть вибудовуватися практично за будь-якою ознакою: складність, рівень абстрагування, ступінь втручання і т.д. Тому в принципі, в ієрархічних структурах важливо лише виділення рів-

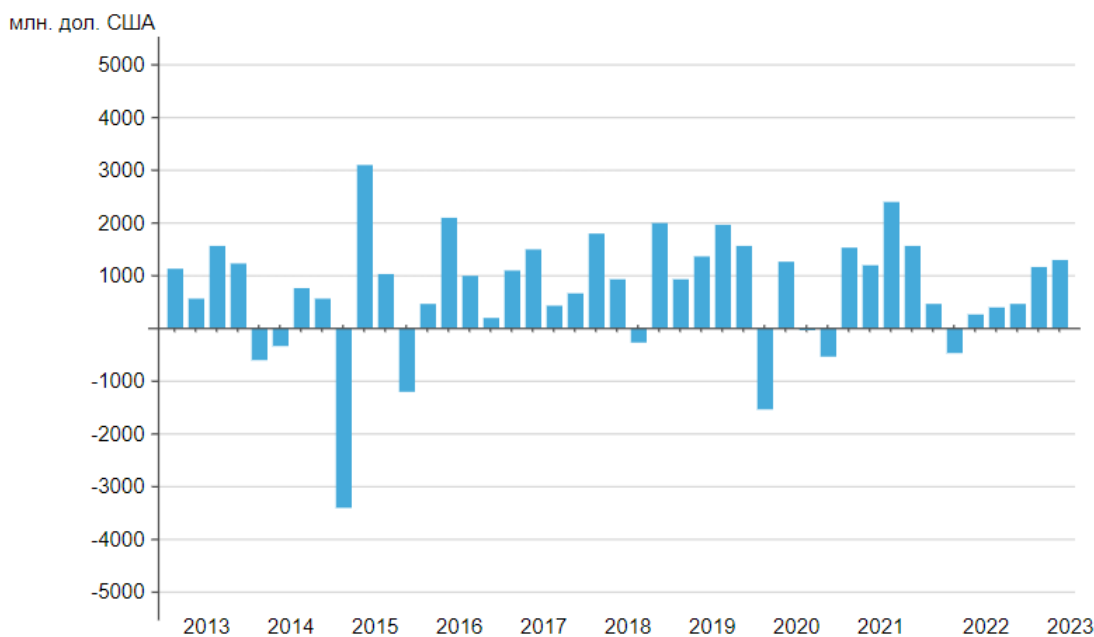

Рисунок 1 – Прямі іноземні інвестиції

Джерело: узагальнено автором на основі [3]

нів співвідпорядкованості, а між ними і в межах рівнів між компонентами можуть бути будь-які взаємини. У широко відомій роботі М. Месаровича «Теорія ієрархічних багаторівневих систем» [5] залежно від принципу взаємовідносин елементів в межах рівня і різним правом втручання вищого рівня в організацію взаємовідносин між елементами нижчого виділені особливі класи ієрархічних структур.

Управління інвестиціями, як система, припускає наявність суб'єкта управління, в якості якого можуть бути органи управління у вигляді спеціально створених структур. На рівні національної економічної системи суб'єктами управління інвестиціями є виконавчі органи влади: уряд, галузеві міністерства, національні інвестиційні інститути тощо, основними функціями яких у цій галузі виступають координація і регулювання, а завданнями – створення сприятливих умов для ефективної інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, формування і розподіл інвестиційних ресурсів в обсягах, необхідних для задоволення інвестиційних потреб стратегічно значимих галузей і розширеного відтворення, вирішення соціальних проблем.

В сучасних умовах господарювання активна роль в управлінні інвестиційним процесом належить державним органам, які формують інвестиційну політику. В розробленій моделі, в управлінську систему, входять органи законодавчої та виконавчої влади, адже саме через них відбувається державний вплив на інвестиційний процес. Проведення інвестиційної політики може включати наступні елементи: створення необхідної законодавчо-нормативної бази регулювання інвестиційної діяльності; вибір органів, які відповідають за реалізацію інвестиційної політики; створення сприятливого інвестиційного клімату; визначення джерел та методів формування інвестиційних ресурсів; визначення термінів реалізації державних інвестиційних проектів та проведення їх експертизи та ін.

У загальному розумінні схему управління інвестиціями представлена на рисунку 2.

Через зазначений в моделі інструментарій, відбувається регулювання інвестиційних процесів, здійснюється прогноз інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості регіонів на підставі рейтингової оцінки регіонів, визначається необхідний обсяг інвестицій та здійснюється облік та контроль результатів управління інвестиційним процесом у сфері житлового та офісного будівництва. Інституційні інструменти (державні регулятори) мають узгодити дії інвесторів та створити необхідні умови для здійснення інвестиційної діяльності.

Також особливості поточного етапу економічного розвитку ставлять ряд вимог перед суб'єктами господарювання щодо особливостей здійснення інвестицій в умовах посиленої конкуренції, а саме [6]:

- 1) стратегічне інвестування може здійснюватися всупереч поточній ситуації на ринку та в національній економіці, не враховуючи ситуацію в країні чи рівень розвитку технологій або інвестицій. Стратегія розвитку суб'єкта господарювання – довгострокове планування;
- 2) Будь-які інвестиції повинні мати реальні перспективи окупності та отримання доходу з урахуванням можливих ризиків;
- 3) Якщо розглядати інвестиції з точки зору строкості – це є недоречним, оскільки різні стратегії інвестицій передбачають різну динаміку й підвищення інвестицій, як наслідок управління їх структурою та кількістю;
- 4) пріоритет мають виключно цільові інвестиції оновлення виробництва або впровадження інноваційних технологій на підприємстві з метою посилення його конкурентної позиції на ринку;
- 5) доцільним вважається залучення та використання усіх видів інвестиційних ресурсів, які доступні для суб'єкта господарювання і є потенційно доходними для нього.

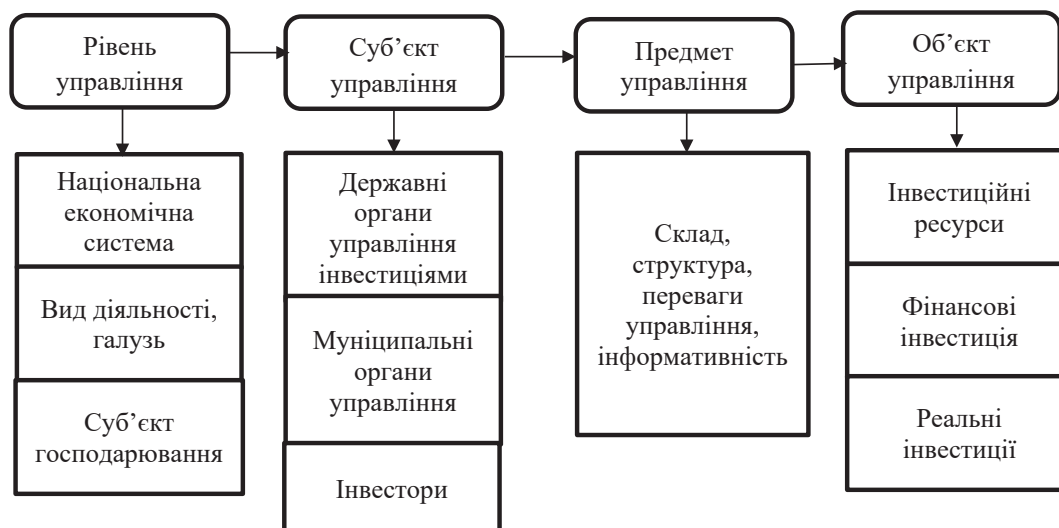

Рисунок 2 – Схема управління інвестиціями

Джерело: узагальнено автором на основі [6]

Інвестиційний клімат являє собою сукупність як політичних, соціальних чинників, так і фінансових та економічних, які беруть до уваги вітчизняні і особливо іноземні інвестори, ухвалюючи відповідні рішення щодо здійснення інвестицій. Найвагомими серед вищезазначених чинників, на наш погляд, є політична ситуація в державі та економічні параметри країни, яка залучає інвестиції [7].

Можна стверджувати, що процес управління інвестиційною діяльністю підприємств включає в себе не лише вибір інвестиційних цілей та вкладення в них ресурсів, але й передбачає планомірну вивірену діяльність по визначенню перспектив ефективності таких інвестиційних вкладень в аспекті розвитку підприємства загалом. Відтак виникає потреба формування специфічних структурних підрозділів підприємства, орієнтованих саме на процес планування та реалізації інвестиційних вкладень.

Планування як функція управління передбачає здійснення такого виду управлінської діяльності, який спрямований на визначення перспективи та майбутнього стану діяльності підприємства шляхом формування конкретних заходів [8].

Мотивація це спонукування всіх працівників до ефективної діяльності з метою досягнення цілей організації. Правильна мотивація спонукає працівників до об'єднання зусиль, чіткого розподілу обов'язків, активізації творчого потенціалу, що в кінцевому підсумку сприяє досягненню поставлених цілей.

Контроль – діяльність, яка спрямована на забезпечення інвестиційного процесу, шляхом визначення ефективності управлінських рішень, а також здійснення необхідних коректив в процесі виконання [9]. Метою контролю є сприяння тому, щоб фактичні результати якомога більше відповідали визначеним цілям. За часом здійснення, в теорії менеджменту, розрізняють наступні види контролю: попередній, поточний і заключний.

Методи управління є адміністративно-правові, економічні, соціально-психологічні. Також в процесі

управління інвестиційною діяльністю можуть використовуватись різні управлінські підходи: функціональний, процесний, вартісний, структурний, проектний та інші підходи.

Зазвичай механізм управління інвестиціями має такі форми: терміни інвестицій; кількість інвестицій; зміцнення довіри інвесторів до інвестицій; раціональність інвестицій. Інвестиції включають в себе як цикл створення певної продукції, так і його елементи, як наприклад, наукові дослідження, проектні роботи, інженерно) конструкторську діяльність, саме виробництво, його розширення або реконструкцію, утилізаційну діяльність.

Інвестиції на регіональному рівні є запорукою ефективних структурних зрушень в економіці не тільки конкретного регіону, але впливають на економічний стан країни загалом [10]. Саме за рахунок зростання динаміки залучення інвестицій відбувається економічне зростання, підвищуються показники господарської діяльності підприємств та конкурентоспроможність цілого регіону [11].

Зазначимо, що для поживлення економічного зростання, піднесення інвестиційної активності та посилення темпів розвитку інвестиційних процесів досить важливими є реалізація інвестиційної та інноваційної політики держави, державне регулювання фондового ринку, розвиток діяльності фондових бірж, заохочення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку і банківське інвестиційне кредитування реального сектору національної економіки та інновацій [12].

Висновки. Система управління підприємства має бути гнучкою і вчасно реагувати на зміни в сучасній економічній системі. Важливим аспектом при здійсненні інвестиційної діяльності має бути як процес залучення, так і використання інвестиційних ресурсів, що в майбутньому забезпечить зростання вартості підприємства. Відповідно на підприємстві – реципієнті має бути сформований відповідний інвестиційний механізм – сукупність взаємопов'язаних елементів, етапів, процесів, розташованих у визначеній послідовності, що визначають

порядок здійснення інвестиційної діяльності. Практична реалізація такого механізму можлива за рахунок узгодження інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, шляхом використання адекватних інструментів управління. Перспективами подальших досліджень може стати пошук та обґрунтування шляхів збільшення обсягу іноземних інвестицій в загальній структурі інвестицій, шляхом модернізації системи управління

на всіх рівнях. Ефективне регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів інвестування реального сектору вітчизняної економіки вимагає формування відповідних інституційних структур і дієвих нормативно-правової бази та відповідних законодавчих актів. Постійне вдосконалення у процесах здійснення інвестицій та, на основі цього, подальше формулювання їх визначень є питаннями, що потребують досліджень у майбутньому.

Бібліографічний список:

1. Поліщук Н. Криптовалюта як засіб підвищення інвестиційної привабливості українського бізнесу: правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 290. С. 100–104.
2. Пантелєєва Н.М. Фінансова безпека в умовах цифрової економіки: очікування і реальність. *Фінансовий простір*. 2020. № 2 (38). С. 22–37.
3. Верхоглядова Н., Касьяновський С. Методичний підхід до управління інвестиціями в реальний сектор на основі індикативного оцінювання. *Економічний дискурс*. 2018. № 1. С. 42–50.
4. Іртищева І.О., Крамаренко І.С., Іртищев О.С., Гарагуля А.В., Ставцов Р.В. Цифрова економіка в Україні: виклики сьогодення та завдання управління. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8074>
5. Johnson M.R., McCarthy I.P. Product Recovery Decisions within the Context of Extended Producer Responsibility. *Journal of Engineering and Technology Management*. 2014. No. 34. P. 9–28.
6. Мишко О.А., Камінська І.М. Особливості управління інвестиційною діяльністю виробничих підприємств в умовах економічної глобалізації. *Economic forum*. 2021. Vol. 1. No. 1.
7. Шаро О. Державне управління інвестиціями у світлі міжнародного досвіду. *Журнал європейської економіки*. 2017. № 5.3. С. 299–316.
8. Проволоцька О.М., Чаусов О.В. Соціально-економічні аспекти ефективності інвестицій. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка*. 2016. Том 24. Вип. 10 (1). С. 27–32.
9. Васильців Т.Г., Городня Т.А., Лупак Р.Л. Економічні аспекти диверсифікації підприємства з використанням інноваційних інвестицій. *Інтелект XXI*. 2017. № 1. С. 52–57.
10. Івашченко А.І. Теоретичні аспекти розвитку соціально відповідального інвестування в Україні. *Облік і фінанси*. 2014. № 3. С. 90–95.
11. Сириченко Н.С. Економічна сутність і класифікація інвестицій в умовах глобальних трансформацій. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка*. 2015. № 2 (1). С. 263–269.
12. Музиченко А.С., Слатвінський М.А. Інвестиції як чинник модернізації економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 3. С. 6–10.

References:

1. Polishchuk N. (2020) Kryptovalyuta yak zasib pidvyshchennia investytsiinoi pryvabylyvosti ukrainskoho biznesu: pravovyi aspekt [Cryptocurrency as a means of increasing the investment attractiveness of Ukrainian business: legal aspect]. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 290, pp. 100–104.
2. Pantielieieva N. (2020) Finansova bezpeka v umovakh tsyfrovoy ekonomiky: ochikuvannia i realnist [Financial security in the digital economy: expectations and reality. Financial space]. *Finansovyi prostir*, no. 2 (38), pp. 22–37.
3. Verkhohliadova N., Kasianovskiy Ye. (2018) Metodychnyi pidkhdid do upravlinnia investytsiiami v realnyi sektor na osnovi indykativnoho otsiniuvannia [A methodical approach to managing investments in the real sector based on indicative assessment]. *Ekonomichnyi dyskurs*, no. 1, pp. 42–50.
4. Irtyshcheva I. O., Kramarenko I. S., Irtyshchev O. S., Harahulia A. V., Stavtsov R. V. (2020) Tsyfrova ekonomika v Ukraini: vykyky sohodennia ta zavdannia upravlinnia [Digital economy in Ukraine: challenges of today and tasks of management]. *Efektivna ekonomika*, no. 7 Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8074>
5. Johnson M. R., McCarthy I. P. (2014) Product Recovery Decisions within the Context of Extended Producer Responsibility. *Journal of Engineering and Technology Management*, no. 34, pp. 9–28.
6. Myshko O., Kaminska I. (2021) Osoblyvosti upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu vyrobnychkh pidpryemstv v umovakh ekonomichnoi hlobalizatsii [Peculiarities of managing investment activities of manufacturing enterprises in the conditions of economic globalization]. *Economic forum*, vol. 1, no. 1.
7. Sharo O. (2017) Derzhavne upravlinnia investytsiiami u svitli mizhnarodnoho dosvidu [State management of investments in the light of international experience]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, no. 5.3, pp. 299–316.
8. Provolotska O. M., Chausov O. V. (2016) Sotsialno-ekonomichni aspekty efektyvnosti investytsii [Socio-economic aspects of investment effectiveness]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, tom 24, vol. 10 (1), pp. 27–32.
9. Vasylytsiv T. H., Horodnia T. A., Lupak R. L. (2017) Ekonomichni aspekty dyversyfikatsii pidpryemstva z vykorystanniam innovatsiinykh investytsii [Economic aspects of enterprise diversification using innovative investments]. *Intelekt XXI*, no. 1, pp. 52–57.
10. Ivashchenko A. I. (2014) Teoretychni aspekty rozvytku sotsialno vidpovidalnoho investuvannia v Ukraini [Theoretical aspects of the development of socially responsible investing in Ukraine]. *Oblik i finansy*, no. 3, pp. 90–95.
11. Syrychenko N. S. (2015) Ekonomichna sutnist i klasyfikatsiia investytsii v umovakh hlobalnykh transformatsii [Economic essence and classification of investments in the conditions of global transformations]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika*, no. 1, pp. 263–269.
12. Muzychenko A. S., Slatvynskiy M. A. (2014) Investytsii yak chynnyk modernizatsii ekonomiky Ukrainy [Investments as a factor in the modernization of Ukraine's economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 3, pp. 6–10.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2023